

estàvem en el mateix hotel, i quan s'acabava el curs és quan començava l'aprenentatge passejàvem pel poble sopàvem, una vegada o dos o les que tocava, i parlàvem de gravat. En sabien molt, eren professionals, més que artistes d'anomenada que ensenyen la tècnica, l'aprens si t'agrada i punt, però la gent aquesta que és professional sempre et sorprenen, sempre tenen algun recurs. Vas allà amb la teva planxa i dius: què t'agrada aquesta porqueria que he fet? I et diuen: i si provessis a fer tal cosa. I ho proves i canvia de la nit al dia, i això és sorprenent, veure que la gent té recursos, i capacitat, i que se les inventen, i que no hi ha límit. Els cursos impartits per artistes bé, però jo mai he anat a un curs pel nom de l'artista, sempre ho he fet per la curiositat del nom del curs que anunciaven, pel tipus de gravat. Si arribes, i l'imparteix un senyor molt important i molt famós que havia rebut 35 premis, bé, però no és per a mi el més important. De la gent així, sense nom, professionals del taller, n'aprens un munt. Quan fas els primers aprenentatges és com si es produís una solidificació. Quan llegeixes un llibre de gravat per primera vegada, sembla com si fos àlgebra: les coses més nímies semblen que siguin molt rares, uns noms, uns productes, que serà això. Després, quan ho veus, és fàcil. La pràctica és la de cadascú i el resultat és el de cadascú, però si tens una sistemàtica en el taller i vas treballant pots aconseguir diferents resultats amb tots els mateixos materials.

- Què ens en dius de la teva voluntat d'investigar a fons les possibilitats que ofereix la tècnica del gravat?

Tot té a veure amb el meu interès bàsic amb la tècnica del gravat, que no és fer gravats, sinó aprofundir. Veig que tinc un resultat i aquest resultat m'agrada o em deixa d'agradar. I quan ja he aconseguit el resultat que volia, ja sé jo mateix que he donat un altre pas i que ja puc anar a buscar una altra cosa. No sé com funciona en altres tècniques, ara estic provant de pintar i de fer collage, però el que és en la tècnica del gravat, fonamentalment, és triar i llençar, triar i llençar.

- Quines descobertes en aquest camp ens transmetries?

Home, tots els gravadors, més o menys, investiguen. El que passa és que hi ha molta gent que ja té una obra molt definida, gent que ja pintava abans i que tenia una obra. Quan fa gravat ha de continuar amb aquella obra; és de calaix

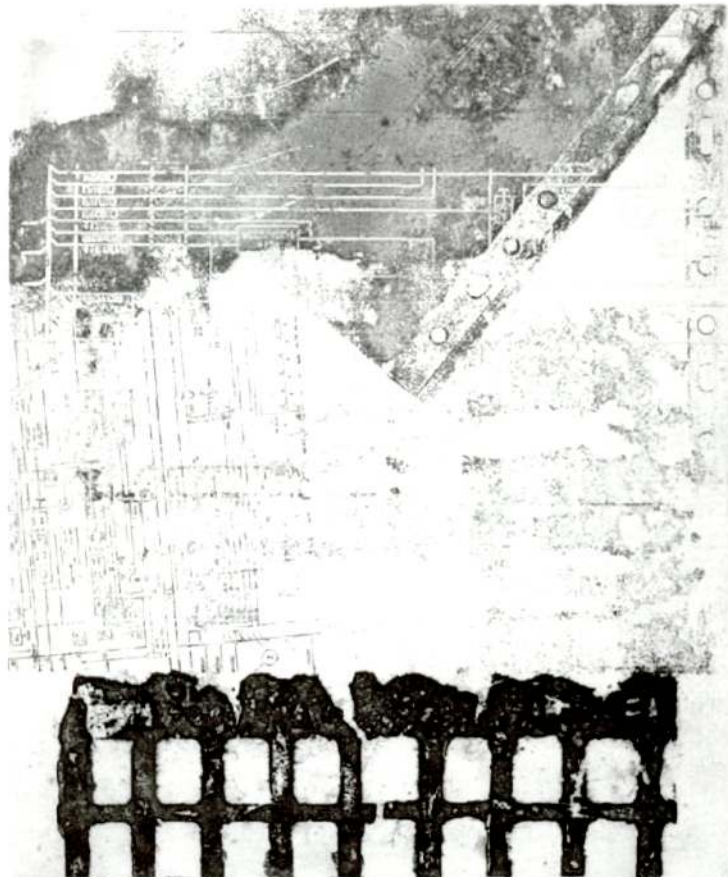
que els recursos a què han de tenir accés ells mateixos ja se'ls limiten. I en el meu cas, algú pot pensar: aquest tio és un caòtic, i com que no acaba mai de fer res, sempre està d'una punta a una altra. Això ara ho estic mirant de polir una mica, la temàtica i la representació. No vaig tant al darrere de la investigació i intento que la temàtica sigui cada vegada més uniforme i que la investigació sigui menys òbvia.

- En la teva obra has fet del camí la meta, donant tanta importància a la tècnica?

És possible, és possible. Perquè el que jo volia era aprendre, i és molt difícil, almenys per a mi, aprendre una cosa i estar veient que tens el següent pas allí i quedar-te. Això és com pujar un cim i quan des d'allí en veus un altre diu: ja que estic segueixo. Grans descobertes no he fet. Tot està ens els llibres i només cal ficar-s'hi. De vegades el que llegeixes et dona idees diferents. Segur que si Rembrandt visqués ara estaria fent servir tècniques de gravat molt diferents a les seves, d'aquell moment.

- Això sols ha estat el punt de sortida com a aprenentatge?

Mai m'ho he plantejat així. No he tingut un plantejament de reflexió en aquest sentit. M'interessava el tema i he buscat els recursos suficients per donar sortida a una idea que tens

al cap i això produeix una eufòria que no és comparable. De vegades estàs cinc dies amb un mal humor impressionant, que surt fosca, que surt verda, que surt gris, que surt marró. Això és una porqueria. Ho deixes, i un altre dia, fent una altra cosa et ve la idea. Ho proves, et surt bé i llavors et pots ficar a ballar sardanes al taller. Imagino que hi ha gent que tenen una altra sistemàtica, que diuen això és cartesiana: això i això sumat dóna una planxa meravellosa.

- Has utilitzat materials molt diversos i originals que de ven segur no havien format mai part d'una planxa de gravat com per exemple un envàs de flam. N'has utilitzat de més estranys?

Sí, per obtenir una textura determinada. Això demostra que la tècnica del gravat et pot oferir un munt de meravelles. Pots aconseguir un resultat inesperat, meravellós, fantàstic amb la cosa més absurda. He utilitzat de tot, juntes de culata, el plàstic del coll de les camises noves, reblons. Però penso que no he inventat res. Mires la bibliografia i en l'obra d'artistes hi ha de tot. Ara, això sí, que et dic el problema que es planteja és el domini. Si tens una imatge molt definida, perfecta, molt dominant, en algun d'aquests casos no la pots doblegar a l'hora de treballar-la. No em refereixo físicament, sinó acomodar-la, fer-la subsidiària. És una imatge tan poderosa que no s'integra, i de vegades ens perdem a l'hora d'incorporar elements a la planxa o de fer collage o de fer qualsevol de les tècniques additives, o mixtes; el que volem posar és forçat, no hi pega, predomina. De vegades el recurs és menjar el treball. Pot ser una imatge nítida del que vols, però aconseguir l'equilibri, que no sigui anecdòtic, que tingui una correlació, és complicat.

- Antoni Not parla dels signes del teu estil personal: fas ús de gammes cromàtiques fredes.

En el cas de l'exposició a què es referia sí, i deliberadament vaig anar a buscar no una gamma cromàtica freda, però sí reduïda de fer anar pocs colors, que tingués expressió amb tres o quatre colors màxim, perquè tingués una uniformitat d'entrada i perquè tenia una imatge al cap, en la qual volia aquest contrast: desenvolupar l'objecte, des de la seva captació més directa, que eren aquells fotogravats, fets directament des de la fotocòpia, i després traduir-los a llenguatge de gravat, a base de relleus i tonalitats.

El sentit de la composició en la manera de

distribuir els diferents elements a cada planxa.

M'agrada que em facis aquesta pregunta. De fet és una de les coses que més em costa d'aconseguir i ha de ser intuïtiu, ja que jo no he estudiat ni composició ni perspectiva ni res de tota aquesta història i no sé exactament com funciona. Això forma part de la feina de cada gravat. Jo començo amb una imatge i anava per acumulació. Per això aquesta exposició és deia zàpping natura morta. Funcionava a base d'imatges sobrevingudes. Primer n'hi havia una, aquella combinava amb una altra, i és tractava de trobar la combinació dintre de la planxa i la combinació de les planxes. Però no sé exactament com ho faig, no tinc una teoria. El pes de la imatge ha de ser inferior, i a dalt ha d'haver-hi un buit a l'esquerra perquè flueixi. Aquestes coses que de vegades llegeixes i que dius: doncs és veritat, està molt bé. Però com que no me'n recordo, després, jo em fico aquí els fulls de les estampacions: prova u, prova dos, i dic: què li passa a això? I vaig analitzant: això m'agrada, no m'agrada. A partir aquí és produeix el miracle miraculós que dius: aquesta m'agrada i a més està ben feta i agrada a la gent: doncs perfecte. Potser tot això que he llegit ho tinc dintre i no me n'adono conte i em surt. I la semiòtica és important, Saussure, Arnheim. L'horitzó no és pot partir amb una altra perpendicular al mig. Els colors freds no poden anar mai a primer pla. Picasso ho ha fet, i què passa? Si queda bé, la teoria dirà el que vulgui, però si queda bé...

Que la teva obra està entre un expressionisme abstracte i el pop art.

Bé, és bonic no? Jo això de l'expressionisme abstracte no li veig, ja que no és una cosa que m'agradi especialment i no l'entenc gaire. Això del pop art sí m'agrada perquè trobo que és *cachondo*, és divertit. Trauria expressionisme abstracte. Està molt bé on està. Em quedaria amb el pop art i afegiria una mica de neodadaisme, així en *plan cachondeo*. Si ja ho has vist, allí tinc un pòster de Richard Hamilton (diu assenyalant una paret del taller). Vaig anar a l'exposició que va fer a Barcelona. Em va encantar, em sembla súperdivertit. En Rauschenberg m'entusiasma. No tot, però té coses molt *cachondes*. I Jasper Johns, sobretot.

- Què ens recomanes per a la preparació de l'obra, abans de realitzar-la?

Sincerament no puc recomanar res, perquè fins ara no me l'he preparada mai, treballo a corrents. Ara el que vull fer, per a la propera vegada, és tenir almenys una estructura total,

un desenvolupament de les imatges, pensades anteriorment, per començar a treballar. Quant a composició, elements que formaran part de l'obra, si puc fins i tot el color, les dimensions i tota la història. Fins ara el que havia fet era treballar amb una idea general. En aquesta darrera exposició que vaig fer ho tenia més estructurat, però sols tenia la idea general: sabia que volia fer una representació d'objectes, elements, agafats a l'atzar, de la quotidianitat i reproduïts a través d'un sistema a l'abast. Per això vaig fer fotocopies, transferències, fotogravats, addició a les planxes. Però cada planxa anava sorgint per ella mateixa. Jo veia un circuit integrat i unes carpetes xafades i ho barrejava, i cada imatge donava lloc a l'adhesió d'una altra imatge, a la superposició, com si cada gravat és creés a si mateix, d'una primera imatge. Hi havia coses que hi anaven i coses que no hi anaven. Ara voldria treballar amb una idea més feta, i no sé si ho sabré fer. Sé que hi ha molta gent que té tota una estructura, ho té tot preparat, tot dibuixat. Jo estic buscant una idea general, que ja la tinc; un resultat final; sé quin és el resultat que vull aconseguir i a partir aquí buscaré, dintre d'una gamma petita de tècniques, quines vull fer anar. Així costa un munt. Com feia fins ara és més divertit, però poder tenir algun dia la sensació d'haver fet alguna cosa, que estiguis content, que ho ensenyis i et diguin: doncs no esta mal, qui ho anava a dir, amb l'inútil que se't veia. Això és gratificant. Jo no em dedico al gravat per la glòria, sinó per la satisfacció de dir: doncs ho fet jo.

- Sents comentaris comentables per part dels visitants de les exposicions de la teva obra?

Jo vaig estar a l'exposició bastants dies i en general a la gent li agradava. Una de les coses que m'ha portat treballar en això a nivell personal és que has de buscar elements i criteris per autojutjar-te tu. I aquests elements també et creen un criteri per jutjar el que veus. Quan veus una obra tot és percepció. Igual que en un bon menjar el plaer és a la boca i al cervell, no pas a l'estómac, en el cas de la interpretació de l'obra és igual: tot està en el cervell, els ulls tenen uns sensors, però la interpretació la fas en el cervell. I faràs la interpretació en funció de l'educació que tinguis i del gust i de les ganes. Abans em plantava davant d'una obra i deia: doncs no l'entenc. Ara em planto davant de la meva obra, o de la de un altre, i no dic

no l'entenc. Tinc una sensació o no la tinc. Aquesta sensació et crea una informació, que crea formació, i cada cop que vas veient coses tens una percepció. I la percepció per si mateixa és modifica. Molta gent va amb prejudicis a veure les coses. Vaig tenir una conversa molt interessant amb un que em preguntava: i això què significa? No significa res. És el que hi ha. Per què ha de significar res? L'únic significat que jo li he donat és una representació diferent d'un objecte quotidià, amb una visió diferent inesperada, sorpresiva i que algú és planteja: això és això, doncs mira, no ho havia vist mai des d'aquesta perspectiva. Un altre amb el que també vaig discutir em deia: he vist al diari que aquí s'exposa una obra que representa un paisatge urbà. Jo li dic: vostè potser veurà una altra cosa. Jo li trobo complicat buscar el significat últim, però això enriqueix, perquè quan veus una obra penses que potser no significa res. Però quines sensacions et crea, o no et crea. També és bo i costa que facis el que facis la gent et reconegui, pel bo o pel dolent, que diguin: és la mateixa porqueria que l'altre, però amb un altre color. De vegades et queda la planxa molt bonica i l'obra final no. La meva obra no vol dir res, és part de mi i sols vol significar que jo intento plasmar una visió diferent de les coses; no té un significat obscur, esotèric ni res. De vegades veig una imatge i m'agrada basant-me en criteris que ja tinc preconcebuts de del que vull que sigui un gravat: repetició, seriació, palimpsesto, sobreescritura. Són possibilitats que m'agraden molt del gravat. I dintre d'això agafó les imatges de l'exterior i les plasmó.